

Istungidokument

B9-0510/2022

21.11.2022

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

energiaharta lepingu ajakohastamise tulemuste kohta
(2022/2934(RSP))

Danuta Maria Hübner, Maria da Graça Carvalho
fraktsiooni PPE nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon energiaharta lepingu ajakohastamise tulemuste kohta (2022/2934(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 1994. aasta energiaharta lepingut,
- võttes arvesse komisjoni 5. oktoobri 2022. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel energiaharta konverentsi 33. istungil (COM(2022)0521),
- võttes arvesse komisjoni 5. oktoobri 2022. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus seisukoha kohta, mis võetakse Euratomi nimel energiaharta konverentsi 33. istungil (COM(2022)0522),
- võttes arvesse 2017. aastal alustatud energiaharta lepingu uuendamist ja ELi sellekohast tekstiettepanekut,
- võttes arvesse komisjoni 5. oktoobri 2022. aasta teatist energiaharta lepingu tõlgendamist käsitleva kokkuleppe kohta liikmesriikide, Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse vahel (COM(2022)0523),
- võttes arvesse 24. juunil 2022 saavutatud põhimõttelist kokkulepet ajakohastatud energiaharta lepingu eelnõu suhtes,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 2. septembri 2021. aasta otsust kohtuasjas C-741/19 (eelotsus Moldova Vabariigi vs. Komstroy LLC kohta)¹,
- võttes arvesse ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni (UNCITRAL) III töörühmale 2017. aastal antud volitusi töötada välja investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise reform,
- võttes arvesse nõukogu 2018. aastal avaldatud läbirääkimisjuhiseid, millega anti komisjonile luba pidada ELi nimel ja UNCITRALi raamistikus läbirääkimisi konventsiooni üle, millega loodaks investeringutega seotud vaidluste lahendamiseks mitmepoolne kohus, ning samuti sellele järgneva ELi ettepaneku üle,
- võttes arvesse poliitilisi suuniseid järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024): „Liit, mis seab kõrgemad sihid: Minu tegevuskava Euroopa jaoks“,
- võttes arvesse 12. detsembril 2015 Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul vastu võetud kokkulepet (edaspidi „Pariisi kokkulepe“),
- võttes arvesse ELi sõlmitud kaubandus- ja investeerimislepinguid, eriti nn teise

¹ EU:C:2021:655.

põlvkonna lepinguid riikidega nagu Kanada, Singapur, Vietnam ja Jaapan,

- võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelist kaubandus- ja koostöölepingut², mis jõustus 1. mail 2021, ning eriti selle II jaotist, mis käsitleb teenuseid ja investeeringuid,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 115,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et komisjon on pidanud ELi ja selle liikmesriikide nimel läbirääkimisi 1994. aasta energiaharta lepingu ajakohastamise üle, millega muu hulgas reformitakse energiaharta lepingu investeeringute kaitse standardeid ja investori ja riigi vaidluste lahendamise mehhanisme ning sõnaselgelt lubatakse riikidel võtta näiteks keskkonnakaitse või kliimameetmetega seotud põhjustel regulatiivseid meetmeid;
- B. arvestades, et 22. novembril 2022 toimuval energiaharta 33. konverentsil (edaspidi „konverents“) kiidetakse eeldatavasti heaks energiaharta lepingu ajakohastamisega seotud otsused energiaharta lepingu teksti muudatuste jõustumise ja ajutise kohaldamise kohta ning selle lisade muutmise ja/või muudatuste kohta;
- C. arvestades, et ELil on nii palju hääli, kui palju on konventsiooniosalisest liikmesriike; arvestades, et ainult juhul, kui EL oma hääleõigust ei kasuta, võivad liikmesriigid kasutada oma hääleõigust;
- D. arvestades, et need ELi liikmesriigid, kes on energiaharta lepingu osalised, peavad ELi-poolsest ratifitseerimisest eraldi ja vastavalt oma riiklikele ratifitseerimiseeskirjadele ratifitseerima energiaharta lepingu need osad, mis kuuluvad nende riiklikku pädevusse;
- E. arvestades, et komisjoni president Ursula von der Leyen, järgides komisjoni varasemaid kohustusi, lubas 2019. aastal oma poliitilistes suunistes järgmisele komisjonile „alati teha ettepaneku, et kaubanduslepinguid kohaldataks ajutiselt alles pärast seda, kui Euroopa Parlament on andnud oma nõusoleku“;
- F. arvestades, et umbes 1500 kahepoolset investeerimislepingut, mille liikmesriigid ratifitseerisid enne Lissaboni lepingut, on endiselt jõus ja sisaldavad investeeringute kaitse eeskirjade vana mudelit, ei näe ette sõnaselget õigust reguleerida ega teha erandeid keskkonna- ja kliimamuutuste leevendamise meetmete jaoks ning neis, nagu ka kehtivas energiaharta lepingus, kohaldatakse investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise reformimata süsteemi; arvestades, et ükski uus rahvusvaheline investeerimisleping, mille üle EL on pärast Lissaboni lepingu jõustumist läbirääkimisi pidanud, ei ole seni jõustunud;
1. väljendab heameelt ELi ja selle liikmesriikide jõupingutuste üle energiaharta lepingu ajakohastamisel, eelkõige seoses investeeringute kaitse standardite ajakohastamisega, sealhulgas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega, kestliku arengu edendamise ja

² ELT L 149, 30.4.2021, lk 10.

- fossiilkütustesse tehtavate uute ja olemasolevate investeeringute kaitse piiramisega;
2. tunnistab, et ajakohastatud energiaharta lepingu üle peeti läbirääkimisi vastusena ELi liikmesriikide 2018. aasta novembrist alates väljendatud tungivale nõudmisele reformida investeeringute kaitse eeskirju ja viia leping vastavusse Pariisi kokkuleppes tulenevate ELi kohustustega; toetab jõupingutusi energiaharta lepingu ajakohastamiseks;
 3. peab alaliste esindajate komitee (COREPER) 18. novembri 2022. aasta kohtumise tulemusi kahetsusväärseks; märgib, et mitu liikmesriiki on hiljuti teatanud oma kavatsusest energiaharta lepingust taganeda;
 4. on mures selle pärast, et vaatamata Euroopa Liidu Kohtu otsusele Moldova Vabariigi vs. Komstroy LLC kohtuasjas ei ole energiaharta lepingu investori ja riigi vahelise vahekohtumenetluse sätteid ELi-siseste vaidluste korral kohaldatavad, kuid vahekohtunikud on seda kohtuotsust korduvalt eiranud ja lahendanud ELi-siseseid vaidlusi; märgib, et praegu on käimas üle 40 ELi-sisese energiahartal põhineva investeerimisvaidluse; väljendab heameelt ajakohastatud energiaharta lepingus kavandatud piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonide klausli muutmise üle, et vältida vahekohtumenetlust ELi investorite ja liikmesriikide vahel; on veendunud, et kõige turvalisem õiguslik viis ELi-siseste vaidluste lõpetamiseks on energiaharta lepingu ajakohastamine;
 5. võtab teadmiseks komisjoni ettepaneku sõlmida omavaheline kokkulepe selle kohta, et energiaharta lepingut ei kohaldata ELi-siseste vaidluste suhtes; tuletab meelde, et kõik liikmesriigid peavad olema sellise vastastikuse kokkuleppe osalised, et see oleks asjakohane; rõhutab, et omavaheline leping ei ole kohaldatav teiste energiaharta lepingu osaliste suhtes, nagu Ühendkuningriik, Šveits või Jaapan, kelle äriühingud saavad energiaharta lepingust taganemise korral aegumisklausli kehtivuse ajal endiselt ELi liikmesriikide vastu nõudeid esitada; kordab oma veendumust, et kõige turvalisem õiguslik viis ELi-siseste vaidluste lõpetamiseks on lepingu otsene muutmine, kuna vahekohtunikud on ikka ja jälle otsustanud lähtuda oma otsuste tegemisel üksnes lepingu tõlgendamisest, mitte terviklikust lähenemisviisist;
 6. väljendab heameelt selle üle, et moderniseerimisprotsess viib lepingu kooskõlla Pariisi kokkuleppega; tunnistab, et ELi kliimaeesmärke on võimalik täita, kuna ajakohastatud reeglid võimaldavad ELil ja selle liikmesriikidel järgida selleks vajalikku kliima- ja energiaülemineku poliitikat;
 7. on veendunud, et EL on olnud energiaharta lepingu läbirääkimistel usaldusväärne partner, eelkõige oma jõupingutustes selgesõnaliselt kinnitada kõigi lepinguosaliste Pariisi kokkuleppes tulenevaid õigusi ja kohustusi; väljendab heameelt investeeringute kaitse ajakohastatud standardite lisamise üle kooskõlas ELi reformitud lähenemisviisi ja reguleerimisõigusega, eelkõige kliimameetmete ja puhtale energiale ülemineku asjus;
 8. rõhutab, et ajal, mil on vaja kiirendada ülemaailmseid investeeringuid puhtasse energiasse, annaks ajakohastatud energiaharta leping vajaliku õigusraamistiku, et motiveerida Euroopa energiaettevõtteid investeerima taastuvenergiasse teistes lepinguosalistes riikides, kelle hulka kuulub palju arenguriike, mis sõltuvad puhtale majandusele üleminekul erainvesteeringute jõulisest kaasamisest;

9. toetab ELi seisukohta, et fossiilkütustesse tehtavate investeeringute kaitse tuleks välja jätta; tunneb muret selle pärast, et kui ajakohastatud energiaharta lepingut vastu ei võeta, jätkavad kõik energiaharta lepingu osalistest liikmesriigid seniste ja uute fossiilkütustesse tehtud investeeringute kaitsmist ilma mingi ajakavata selle kaitse järkjärguliseks lõpetamiseks; väljendab heameelt ajakohastatud lepingusse kavandatud fossiilkütuste erandi üle; märgib, et ajakohastatud energiaharta lepingu kohaselt ei ole uued investeeringud fossiilkütustesse alates 15. augustist 2023 enam kaitstud ning et fossiilkütustesse tehtud investeeringute suhtes kohaldatakse 10-aastast järkjärgulise lõpetamise perioodi, mis algab niipea, kui EL asub ajakohastatud energiaharta lepingut ajutiselt kohaldama; märgib, et ajakohastatud energiaharta lepingus on 2040. aastaks kehtestatud lõppkuupäev, millest alates fossiilkütustesse tehtavad investeeringud ei ole enam kaitstud, kui lepinguosalisel otsustavad erandi kasuks; märgib, et energiaharta lepingust taganemise korral enne selle ajakohastamise jõustumist kohaldatakse lahkuvatele lepinguosalistele 20-aastast aegumisklauslit, mille kohaselt fossiilkütustesse tehtavaid investeeringuid kaitstakse jätkuvalt investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamist käsitlevate ajakohastamata sätete alusel; juhib tähelepanu asjaolule, et kuigi Itaalia taganes energiaharta lepingust 1. jaanuaril 2015, on pärast seda energiaharta lepingu vaidluste lahendamise mehhanismi raames tema suhtes algatatud seitse juhtumit, viimane neist 2020. aastal;
10. on tõsiselt mures mõne liikmesriigi järjekindlusetu poliitika pärast institutsioonidevaheliste kokkulepete suhtes; märgib murega, et mõned liikmesriigid jätkavad läbirääkimisi kahepoolsete investeerimislepingute üle, mis ei sisalda kaasaegseid investeeringute kaitse standardeid kooskõlas ELi reformitud lähenemisviisiga, kaitsevad endiselt investeeringuid fossiilkütustesse ja ei viita Pariisi kokkuleppe alusel võetud kohustustele; nõuab tungivalt, et liikmesriigid järgiksid rahvusvahelist investeerimispoliitikat, mis on kooskõlas ELi ajakohastatud investeerimispoliitikaga; kutsub komisjoni üles mitte andma liikmesriikidele luba sõlmida kahepoolseid investeerimislepinguid, mis ei ole kooskõlas ELi reformitud investeerimispoliitikaga;
11. toetab käimasolevaid läbirääkimisi UNCITRALi III töörühmas, kus EL ja selle liikmesriigid püüavad luua mitmepoolset investeerimiskohut, millest saaks selle pädev organ rahvusvaheliste investeerimisvaidluste lahendamiseks; märgib, et selle kohtu loomine kujutaks endast olulist eemaldumist investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemist; juhib tähelepanu sellele, et kui see kohus on loodud, hakkavad selle volitused vahetult kehtima kõigi sellega liitunud riikide kehtivate kahe- ja mitmepoolsete investeerimislepingute, sealhulgas energiaharta lepingu suhtes; tuletab meelde, et 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 30 lõike 3 kohaselt on mitmepoolse investeerimiskohtu süsteem investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismide suhtes ülimuslik; kutsub komisjoni üles UNCITRALi III töörühma läbirääkimisi võimalikult kiiresti edukalt lõpule viima;
12. on seetõttu seisukohal, et energiaharta lepingu muudatuste vastuvõtmine ja ratifitseerimine on ELi lahkumisega võrreldes eelistatud viis edasiliikumiseks, eriti arvestades energiaharta lepingus sätestatud 20-aastase aegumisklausli tagajärgi;
13. kutsub seetõttu komisjoni ja liikmesriike kui lepinguosalisi üles toetama energiaharta lepingu ajakohastamise heakskiitmist 22. novembril ja ajakohastatud energiaharta

lepingut ratifitseerima;

14. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.